

TNO KONTAKT

Personeelsorgaan van de Nederlandse Centrale Organisatie voor Toegepast-Natuurwetenschappelijk Onderzoek TNO
April 1973 - jaargang 17 - nummer 4 - maandblad

TNO op de "Tweewieler RAI '73"

Een bezoek aan de presentatie van het Instituut voor Wegtransportmiddelen TNO

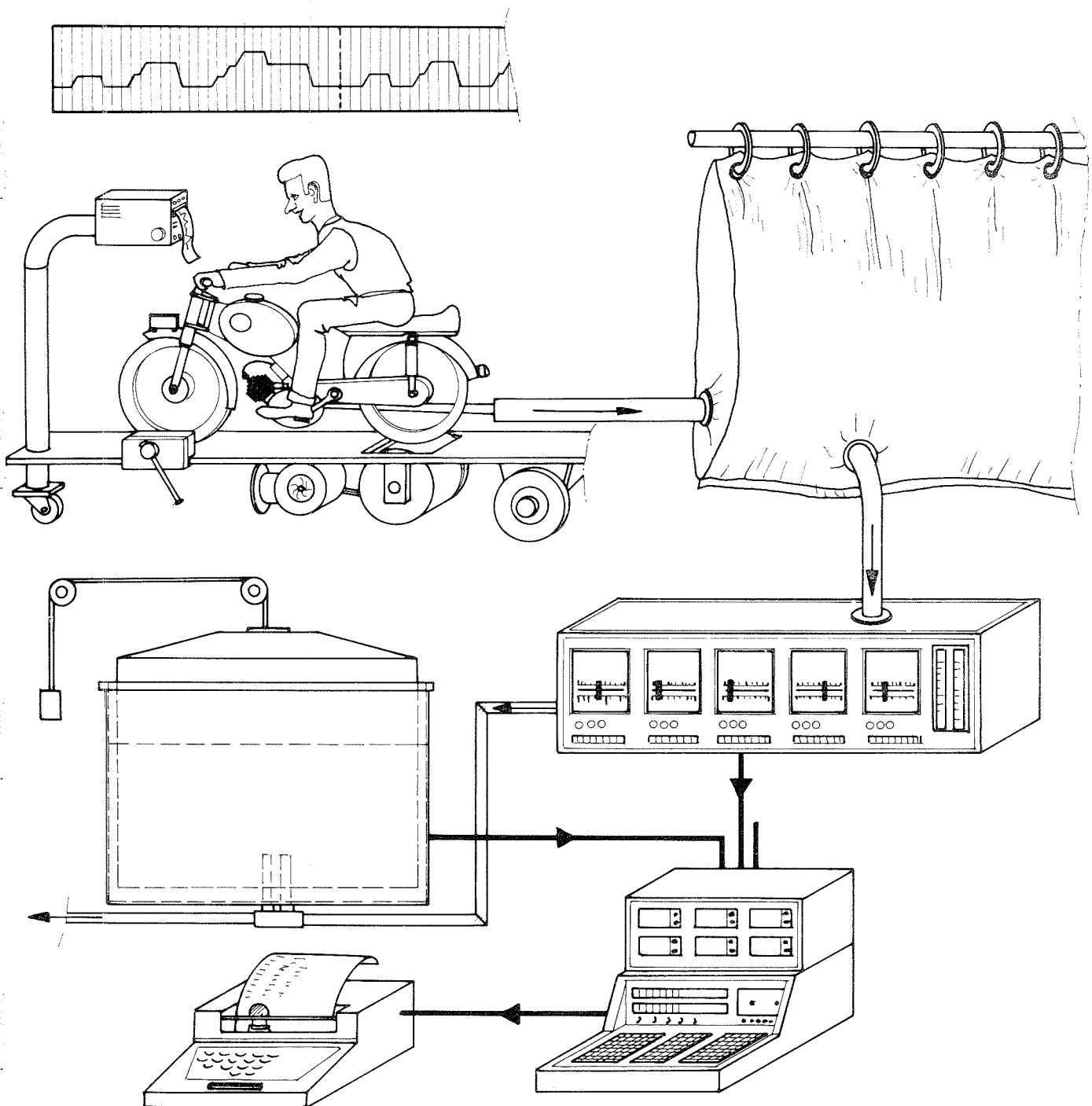

Foto RVD, C. Mastenbroek.

De 'Tweewieler RAI '73', een tentoonstelling van bromfietsen en fietsen, plus alles wat daarbij kan behoren en ermede te maken heeft, werd in Amsterdam gehouden van 24 februari tot en met 4 maart. Het Instituut voor Wegtransportmiddelen TNO was met de *Verkeerspolitie* van Amsterdam en de Vereniging voor *Veilig Verkeer* door de RAI tot een 'drieluik' op vaardige wijze in een uitstekend ingerichte stand samengebracht en laten wij het maar direkt meedelen: zelden bezochten we een zó druk bezochte stand. Bij het passeren van de toegangsdeuren op die zaterdagmorgen voorafgaand aan de sluitingsdag waren volgens

een mededelingenbord 87.367 toegangsbewijzen gekocht. Die ene extra-drukke zondag heeft ervoor gezorgd, dat de 'Tweewieler RAI 73' niet minder dan 100.000 bezoekers heeft ontvangen, die iedere dag weer opnieuw in dichte drommen langs honderden blinkend opgepoetste motoren, bromfietsen en fietsen drentelden en daarbij óók de I.W.-stand bezochten. Duizenden bezoekers en bezoeksters hebben de onvermoeibare 'bemanning' van onze stand, bestaande uit de heren Visser, Heemskerk, Schenk, Goudappel en Dijkshoorn, de oren van het hoofd gevraagd en de ogen uitgekeken, want steeds weer

opnieuw denderde dat valgewicht langs die rails op een wel bijzonder zwaar beproefde helm. Zoiets maakt de tongen wel los. En wat vooral verheugend was: men zag deze helmbeproevingapparatuur beslist niet als een soort gemakkelijke kop van Jut, maar werd door deze demonstratie er met de neus bovenop gedrukt welke enorme krachten hun invloed uitoefenen bij een verkeersincident, waarbij motorrijders of bromfietzers betrokken zijn. Nog verheugender was, dat het voor het merendeel uit jonge weggebruikers bestaande publiek (zo tussen hen in staand was dat best te beluisteren) volkomen

overtuigd was van de noodzaak een helm te dragen tijdens het rijden met de brommer. 'Meid, je bent gek, een helm stáát niet stom, zónder helm

rijden, dát is stom'. En een andere opmerking uit het publiek was, dat 'ze' (en daarmee zal dan wel de overheid bedoeld zijn) de helm zo

gauw mogelijk verplicht moeten stellen. Een derde, echt vrouwelijke verzuchting van een in een peperduur suède broekpak gestoken

meisje was, dat 'die dingen (helmen) zo dúúr waren en dat ze je haar verpesten'.

Dank zij de vele publikaties over milieu-beheer is de jeugd veel waakzamer ten opzichte van milieu-bedervende invloeden geworden. Voor een toch niet zo direkt aansprekende opstelling op de I.W.-stand: apparatuur behorend bij het onderzoek naar de uitlaatgassen van bromfietsen was grote aandacht. Wat TNO, i.c. het Instituut voor Wegtransportmiddelen op dit gebied verricht, mag blijken uit de tekst van een óók aan de tentoonstelling-bezoekers uitgereikte folder:

Ook uit een bromfiets komt uitlaatgas

Wanneer het woord luchtverontreiniging valt in verband met het verkeer, wordt er bijna automatisch aan auto's gedacht. Intussen is echter gebleken dat ook de gemotoriseerde tweewielers beslist niet vergeten mogen worden. De bromfietsen leveren, door hun grote aantal, een wezenlijke bijdrage aan de totale luchtverontreiniging. Nu de uitlaatemissie van auto's steeds verder verlaagd wordt, wordt het aandeel van de bromfiets in de totale luchtverontreiniging bovendien steeds belangrijker. Daarom zal ook de bromfiets betrokken moeten worden in de strijd tegen deze verontreiniging.

Een bromfiets heeft zijn eigen zorgen

Hoe de emissie van een bromfiets ligt t.o.v. die van een auto is niet in één woord te zeggen. Uitlaatgas bevat een aantal verschillende componenten die schadelijk of hinderlijk zijn. Welke dit zijn en in welke mate ze aanwezig zijn, is sterk afhankelijk van het motortype. Bromfietsen zijn voor het merendeel

voorzien van kleine tweetakt-motoren. De uitlaatgassen daarvan bevatten een grote hoeveelheid onverbrande brandstof en smeerolie. Bij een overeenkomende viertakt-motor bevat het uitlaatgas veel minder brandstof en vrijwel geen smeerolie, maar een relatief grotere hoeveelheid koolmonoxide. Bij grotere motoren (automotoren) bevat het uitlaatgas ook een aanzienlijke hoeveelheid stikstofoxiden - die bij kleine motoren nauwelijks voorkomen - en weer minder van de andere stoffen. Zo heeft ieder motortype zijn eigen speciale problemen, die ook om een eigen aanpak vragen.

Hoe kleiner de motor - hoe groter het probleem

Het oplossen van deze problemen wordt bij de bromfiets nog bemoeilijkt door het feit dat de motorconstructeur minder vrijheid heeft dan zijn collega in de auto-industrie. Enerzijds moeten het motorvermogen en het verloop daarvan over het toerental zodanig zijn dat de bromfiets niet in staat is harder te rijden dan 40 km per uur. Dit stelt aan de motor speciale eisen, die het moeilijk maken ook nog eens aandacht te besteden aan de kwaliteit van de uitlaatgassen. Anderzijds zijn naverbrandings-systemen, die in de automobielen met succes worden toegepast, met hun extra lucht-pompen en regelkleppen veel te duur, te omvangrijk en te gecompliceerd voor bromfiets-motoren.

TNO werkt op twee fronten

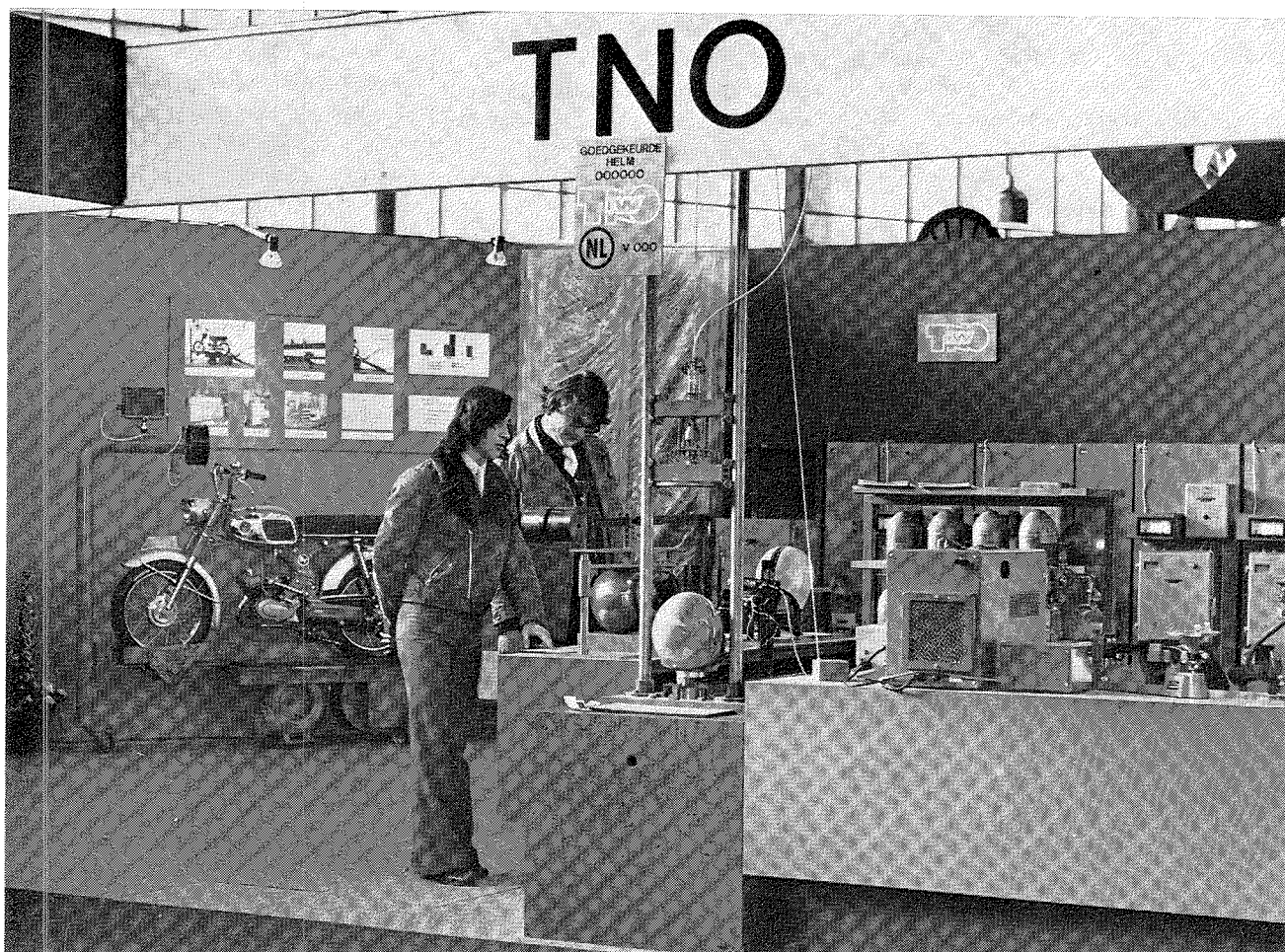
Het bouwen van een 'schone' bromfiets is zeker geen kwestie van het toepassen van kant en klare oplossingen. Maar terwijl aan de uitlaatemissie van auto's al jaren

gewerkt wordt, begint het emissie-onderzoek aan de bromfiets nu pas op gang te komen. Er valt hier dus nog veel werk aan te doen. Daarbij kan TNO in diverse opzichten een bijdrage leveren:

1 Voor de industrie kunnen onderzoekprogramma's worden uitgevoerd, gericht op het localiseren van de problemen en het vinden van oplossingen daarvoor. De ervaring die inmiddels is opgedaan met uitlaatgasonderzoek aan andere motorvoertuigen vormt daartoe een goede basis.

2 Voor de overheid kunnen standaardmeetmethodes worden ontwikkeld, overeenkomstig die, welke bestaan voor automobielen. Deze meetmethodes kunnen dienen als basis voor toekomstige keurings-procedures, waar de industrie zich dan weer naar kan richten.

Aan de I.W.-vertegenwoordiging op de 'Tweewieler RAI '73' hebben wij uitvoerig aandacht willen schenken, omdat naar onze mening het Instituut voor Wegtransportmiddelen TNO hier met een uitstekende presentatie en een enthousiaste groep medewerkers nu eens een grote groep Nederlanders heeft weten te bereiken, die niet zo vaak met een of andere TNO-activiteit rechtstreeks wordt benaderd. Dat al die duizenden motorduivels en -engelen, fietsers en brommers deze TNO-inzet hebben gewaardeerd, wordt het best geïllustreerd door onze omslagfoto, die zo maar op een willekeurig ogenblik werd genomen. In 1971 vielen in Nederland onder de bestuurders van fietsen en bromfietsen 1150 doden en waren er niet minder dan 35.869 gewonden. Iedere bijdrage - en dus zeker die van het I.W. - om deze afschrikwekkende

aantallen omlaag te krijgen is hard nodig. De Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid (SWOV) heeft vastgesteld, dat in 80% van de bromfietsongevallen sprake is van schedelletsel. Daarom hoed-af, voor wie een helm draagt! Het zijn nu nog slechts 25% van de mannen en 7% van de vrouwen, die als zij op de bromfiets zitten, een helm dragen. Met dit verbluffende feit voor ogen is het een geruststellende gedachte, dat op

10 januari 1973 Minister Udink in de Tweede Kamer deswege gevraagd, als antwoord mededeelde: 'Ten departemente is de bromfiets en de plaats daarvan in het verkeer opnieuw in studie genomen.' Het ligt voor de hand, dat er dus maatregelen worden beraamd die erop gericht zijn ongelukken te voorkómen. Voor motorrijders werd de helm reeds in 1972 verplicht gesteld. Op de tentoonstelling stonden bijzonder in de belangstelling de

elektrofietsen. We noemen ze zo, omdat het geen bromfietsen in de zin der wet zijn (de wettelijke definitie van een bromfiets spreekt namelijk van een verbrandingsmotor, en die ontbreekt bij deze voertuigen). Hopelijk wordt dat ook meteen geregeld, want anders zit men straks weer met zorgen over deze categorie rijders. Maar akkoord, ik ben niet met de helm geboren en dien u derhalve niet te vervelen met voorspellingen.

Mededelingen uit het overleg tussen dbCO en CPR d.d. 12 maart 1973

1. Het ligt in het voornemen de beoordelingen zo mogelijk volgens Memorandum 5 A van het Formatie-classificatiesysteem: 'De basis van de beoordelingsprocedure' in juli a.s. te doen geschieden; daarom zal de afhandeling bespoedigd worden. Commentaar van kernen en raden wordt vóór eind april verzameld. Uitgaande van de principes, vastgelegd in memo 5 A, zal de hiertoe aangewezen commissie de bij de beoordeling te volgen procedure in een memo 5 B gereedmaken.

2. Over de ontwerp-arbeidsvoorwaarden in ruime zin zal met de desbetreffende gespecialiseerde bestuursleden c.q. gedelegeerden vooroverleg worden gepleegd. De S.B.O. zullen volgens afspraak bij dit vooroverleg worden ingeschakeld (zie het communiqué in het maandnummer van TNO-Kontakt).

3. Het dbCO heeft zich tijdens een bijzondere samenkomst op 19 en 20 februari bezonnen over zijn functie-ervulling. Er zal een reglement voor het dbCO worden opgesteld, waarin wordt vastgelegd wat de bevoegdheden van het dbCO zijn en hoe deze geregeld worden. Een gedachte die hierachter ligt is dat de voorzitters, naast hun taak als voorzitter van de bijzondere Organisatie en als lid van het dbCO, ieder een speciale taak krijgen op een gebied van beleid of beheer dat voor de gehele Organisatie van belang is.

Verder zijn o.a. ter sprake gekomen de volgende punten:

- Opzet van de administratie.
- De verhouding tot de overheid en andere opdrachtgevers.
- Het opzetten van de hoofdlijnen voor de ontwikkeling in de eerste 5 jaar in de vorm van een doorlopend werkprogramma.
- De wijze van beheer van projecten

die zich over meerdere organisaties uitstrekken.

4. Een ontwerp-reglement voor een ondernemingsraad zal worden opgesteld, waarvoor van TNO-zijde een paritaire commissie zal worden ingesteld.

5. Bij de invoering van de centrale salarisbetaling per giro of bank zal er naar worden gestreefd om het de medewerkers mogelijk te maken zowel kasgelden in eigen omgeving te verkrijgen, b.v. via een giro-opdracht, alsook om via een permanente opdracht aan de giro resp. bank gelden naar meerdere rekeningen tegelijk te doen overmaken. Het aantal mutaties zal zo klein mogelijk moeten zijn, aangezien de kosten per mutatie ca. f 30,- bedragen.

6. Aan de commissies Belangen-gechillen, Werkoverleg en Sociaal Statuut zal schriftelijk een hernieuwde taakomschrijving worden aangeboden.

7. Secretariaatsbijstand voor de CPR zal op korte termijn worden verwezenlijkt.

8. De CPR heeft aangekondigd met het dbCO o.a. van gedachten te willen wisselen over:

- Ontslagtermijnen, genoemd in het ontwerp Arbeidsvoorwaarden.
- Verbetering van de regeling reiskosten huis-werk verkeer.

9. Uitdrukkelijk is gesteld, dat de regeling voor autokostenvergoeding na overleg met de Centrale Personeelsraad zal worden vastgesteld. De CPR heeft toegezegd over dit onderwerp een notitie aan het dbCO te doen toekomen.

10. De CPR heeft het dbCO aanbevolen in te gaan op de aanbieding van de firma O. W. J. Schlencker N.V. te Amsterdam betreffende een ongevallenverzekering voor kinderen van het personeel, gezien de daarin vervatte gunstige voorwaarden.

Centrale salarisbetaling TNO

In de betalingsgewoonten is de laatste jaren veel veranderd. Er wordt in toenemende mate gebruik gemaakt van betaalcheques, waardoor veel minder dan voorheen de behoefte bestaat aan het terstond beschikken over munten en bankbiljetten. Mochten deze voor kleine betalingen toch nodig zijn, dan bestaat de mogelijkheid met behulp van kascheques kontant geld bij postkantoren op te nemen ten laste van de eigen giro-rekening, en bij banken ten laste van het eigen banktegoed.

Deze wijziging in de betalingsgewoonte heeft er bij TNO reeds toe geleid dat veel werknemers - naar schatting 70 tot 80% van het totaal aantal personeelsleden - hun salaris niet langer in kontanten verlangen, doch dit door de instituutsadministratie laten bijschrijven op giro- of bankrekening. Deze werkzaamheden vormen thans een extra belasting voor elke instituutsadministratie, hetgeen in de moderne tijd niet nodig is. Immers niet alleen de salarisberekening kan met behulp van een computer geschieden doch ook de salarisbetaling. Door de magneetband van de IWIS-computer aan de Postcheque- en Girodienst resp. de Bankgirocentrale aan te bieden voor verwerking wordt een belangrijke kostenbesparing verkregen. Vele werkgevers, grotere bedrijven en overheid, zijn dan ook al lang gebruik gaan maken van de mogelijkheid die op dit gebied de computer biedt. De arbeidsbesparing die daaruit voor de meeste TNO-administraties zal voortvloeien, heeft geleid tot het besluit dat bij TNO een centrale salarisbetaling met ingang van 1 juli 1973 wordt ingevoerd.

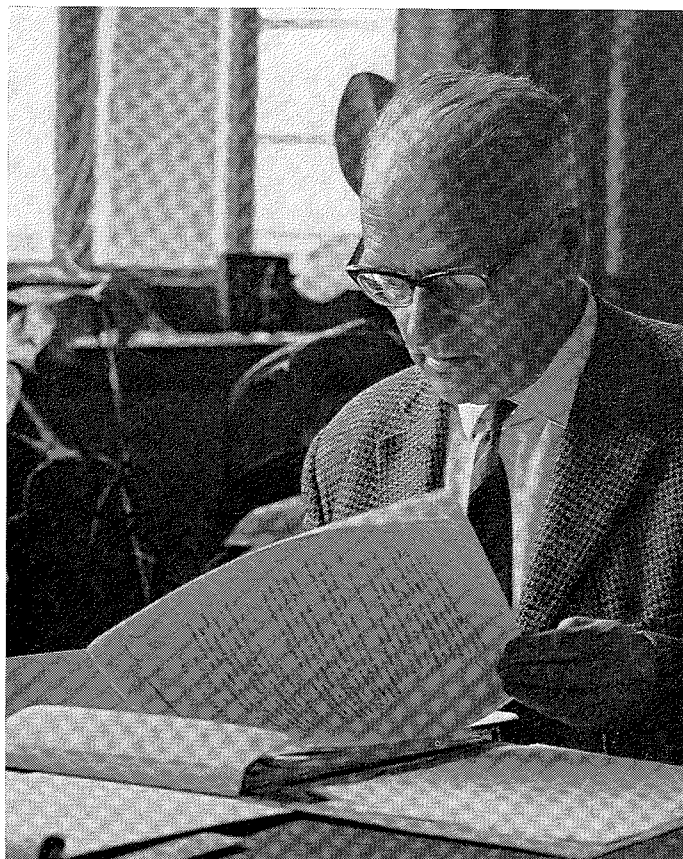
Voor de medewerkers is het van belang te weten wanneer over het salaris bij de Postcheque- en Girodienst of bij de bank kan worden beschikt, daarom zullen geruime tijd van te

voren richtdata via TNO-Kontakt en TNO-administraties bekend gemaakt worden.

Indien een medewerker er de voorkeur aan geeft zowel bij de Postcheque- en Girodienst als bij zijn bank over een tegoed te beschikken, dan zal de medewerker daar zelf voor kunnen zorgen door aan de Postcheque- en Girodienst dan wel de bank een doorlopende automatische opdracht te geven, om op een bepaalde dag van de maand een vast bedrag op een door hem aangewezen bank resp. girorekening te doen bijschrijven.

Aan instituten, waar thans het salaris nog niet volledig via giro of bank wordt betaald, wordt toegestaan éénmaal per maand cheques tot maximaal f 200,- per personeelslid te verzilveren, tijdens vastgestelde kasuren.

Vertrouwd wordt dat de administratie het personeel, dat thans nog geen giro- of bankrekening heeft, zo nodig terzijde zal staan om daarin alsnog te voorzien.

Na een kortstondig ziekbed overleed op 15 februari 1973 Dr. H. W. Talen, oud-direkteur van het Verfinstituut TNO. Dr. Talen studeerde in Groningen en Leiden en heeft zich na het voleindigen van zijn studie met inzet van zijn gehele persoonlijkheid en geestesgaven tientallen jaren achtereen gewijd aan het bevorderen van de wetenschap op het gebied van verf, zowel hier te lande als in het buitenland. Van 1948 tot aan de dag van zijn pensionering (1 november 1965) gaf hij op eminente wijze leiding aan het Verfinstituut TNO. Voor zijn vele verdiensten en onvermoeibare toewijding als wetenschapsman, directeur en leider of lid van talloze commissies werd Dr. Talen door H.M. de Koningin benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje Nassau. Hij ruste in vrede.

Over de Octrooi-Informatiedienst voorheen NIDER

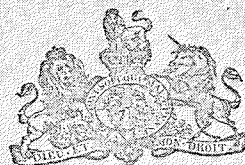
De resultaten van ons wetenschappelijk onderzoek en de technische verwerking daarvan zijn kostbare zaken, die beschermd moeten worden. Om een door TNO research verkregen vinding, toepassing of verbetering van een bestaande (uit-)vinding te vrijwaren van ongewenst en/of onbetaald gebruik door derden, wordt op zo'n toepassing, vinding of verbetering octrooi aangevraagd. De Octrooi-afdeling TNO treedt daarbij als octrooigemachtigde op. Het is ook mogelijk, dat deze afdeling van onze TNO-instellingen andere opdrachten ontvangt. Zo is het bijvoorbeeld wel zo prettig om te weten of het zinvol is aan een gepland project tijd en geld te besteden door de Octrooi-afdeling te laten nagaan, of al niet elders - in binnen- of buitenland - een soortgelijke inzet heeft geresulteerd in het verlenen van een octrooi. Omgekeerd volgt hier ook uit, dat de immense portie documentatie, zoals die bijvoorbeeld aanwezig is in de bibliotheek van de Nederlandse Octrooiraad waarschijnlijk nog meer dan tot nu toe al het geval is, gebruikt kan worden bij de planning van research-programma's.

Sedert mei 1971 komt in de adressenlijst van TNO óók de Octrooi-Informatiedienst voor. Aan deze naam zijn nog toegevoegd de woorden 'voorheen NIDER'.

TNO-Kontakt werd in de gelegenheid gesteld iets mede te delen over het werk, dat door deze Octrooi-Informatiedienst wordt verricht, ook al om een beslist verkeerde indruk te voorkomen, dat er sprake zou zijn van dubbelgangers. Daarnaast gaf men ons een korte beschouwing over octrooien (of patenten) in het algemeen.

De Octrooi-Informatiedienst is ontstaan uit drie afdelingen (octrooi-inlichtingendienst, bemiddelingsdienst patenten en de reproductiedienst) van het

voormalige NIDER, afkorting voor Nederlands Instituut voor Informatie, Documentatie en Registratuur, dat in mei 1971 is opgegaan in een nieuw gevormde stichting NOBIN

A.D. 1782 N° 1321.

Steam Engines.

WATT'S SPECIFICATION.

TO ALL TO WHOM THESE PRESENTS SHALL COME, I, JAMES WATT, of Birmingham, in the County of Warwick, Engineer, send greeting.

WHEREAS His most Excellent Majesty King George the Third, by His Letters Patent under the Great Seal of Great Britain, bearing date at Westminster, the Twelfth day of March, in the twenty-second year of His reign, did give and grant unto me, the said James Watt, His especial licence, full power, sole privilege and authority, that I, the said James Watt, my exors, admors, and assigns, should and lawfully might, during the term of years therein expressed, make, use, exercise, and vend, within that part of His Majesty's Kingdom of Great Britain called England, His Dominion of Wales, and Town of Berwick-upon-Tweed, my Invention of "CERTAIN NEW IMPROVEMENTS UPON STEAM OR FIRE ENGINES FOR RAISING WATER, AND OTHER MECHANICAL PURPOSES, AND CERTAIN NEW PIECES OF MECHANISM APPLICABLE TO THE SAME;" in which said recited Letters Patent is contained a proviso obliging me, the said

15 James Watt, by an instrument in writing under my hand and seal, to cause a particular description of the nature of my said Invention, and in what manner the same is to be performed, to be enrolled in His Majesty's High Court of Chancery within four calendar months after the date of the said Letters Patent, as in and by the said Letters Patent, relation being thereunto had,

20 may more at large appear.

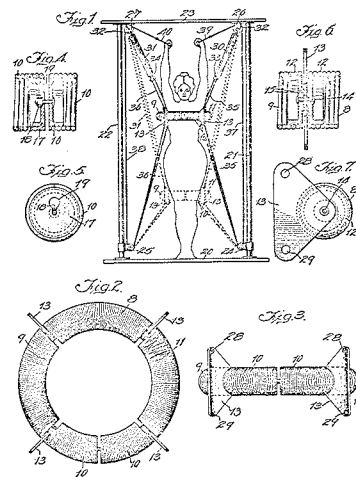
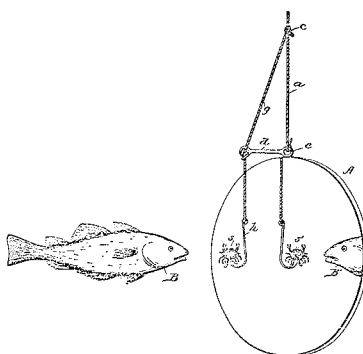
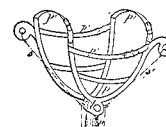
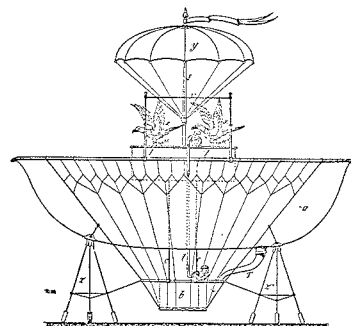
(Nederlands Orgaan voor de Bevordering van de Informatie-voorzorging). Gezien de andere taakstelling van het NOBIN konden de genoemde drie afdelingen daarin niet worden ondergebracht. Het dagelijks bestuur van de Centrale Organisatie TNO besloot onder bepaalde voorwaarden de drie afdelingen als een zelfstandig opererende eenheid bij TNO onder te brengen, om de bij deze diensten aanwezige documentatie- en informatiemogelijkheden voor het bedrijfsleven te behouden. De Octrooiafdeling TNO en de Octrooi-Informatiedienst voorheen NIDER hebben vanzelfsprekend elk een eigen taakomschrijving. De nieuwe loot aan de TNO-stam verzorgt géén octrooi-aanvragen, terwijl de Octrooiafdeling TNO dit wél doet, maar bepaalt zich tot het verstrekken van informatie over octrooien aan het *bedrijfsleven*, ongeacht of dat verzoeken van binnenlandse of buitenlandse opdrachtgevers zijn. De Octrooi-afdeling TNO en de daarbij behorende documentatie-afdeling werkt- zoals reeds hierboven vermeld - in hoofdzaak voor en ten behoeve van TNO-instellingen, waarvoor zij octrooi-aanvragen verzorgen en in ieder geval de gewenste octrooi-informaties kunnen produceren. Alvorens een beeld te geven van het werk van de Octrooi-Informatiedienst eerst iets over octrooien in het algemeen.

Octrooien of patenten zijn al oud. Oorspronkelijk stammen zij uit de middeleeuwen, toen vorsten als gunst nog alleenrechten verleenden. Die alleenrechten konden toen nog betrekking hebben op tal van zeer uiteenlopende onderwerpen: jacht, visvangst, tolrechten, stapelplaatsen enz. Pas veel later kwamen daar de technische vindingen bij. De oudste

Er zijn boekdelen te vullen met omschrijvingen en afbeeldingen van in het verleden - in die goede oude tijd zeggen we dan - verleende octrooien op hoogst opmerkelijke vindingen. Die boeken zijn er dan ook gekomen. Uit een Amerikaans werkje getiteld 'Absolutely mad inventions': het vishaakje met spiegeltje. De vis ziet zichzelf in de spiegel, veronderstelt dat een concurrent hem of haar vóór kan zijn en hapt... Hoe je vogels als adelaars of condors kunt gebruiken om luchtballonnen richting te kunnen geven is een kwestie van dressuur én gebruikmaking van het toestel, als omschreven in patent 363,037 (USA) 17 mei 1887...

Met de afbeelding van een massage-apparaat sluiten wij dit rijtje. Met tegenzin, want je komt vindingen tegen en je leest omschrijvingen daarbij... over het desinfecteren van kip-achtersten; over constructies, die de ergernis van tegen muren plassende handen verleden tijd (zouden) maken; over een doosje, om je kauwgummi in te bewaren; over een gruwelijk mechanisme, met gebruik waarvan

moeders hun kleintje borstvoeding kunnen geven in een volle trein, tram of waar dan ook, en daarbij tóch gevrijwaard blijven van onbescheiden blikken...

Britse octrooien (naar de huidige wet) dateren van de zeventiende eeuw. In Nederland trad de huidige octrooiwet eerst in 1912 in werking. Sindsdien werden circa 130.000 Nederlandse octrooien verleend, dat wil zeggen, in Nederland rechtsgeldigheid hebbende octrooien, ten

name van binnen- en buitenlandse octrooihouders. In tijden, dat er een nieuwe tak van techniek tot ontwikkeling komt (zoals bijvoorbeeld de ruimtevaart) constateert men plotseling een hausse van aanvragen. De meeste huidige octrooien worden

verleend op verbeteringen van bestaande vindingen.

Wat is nu de betekenis van een octrooi?

Een octrooi is een door de overheid aan een persoon of aan een vennootschap verleend uitsluitend recht (gedurende zekere tijd) tot het maken en verkopen van een zeker artikel, het exploiteren van een uitvinding op het gebied van de nijverheid in de meest ruime zin. (In sommige landen kunnen bijvoorbeeld ook medicijnen geoctrooieerd worden!). De octrooihouder bezit op zijn vinding wettelijk een verbodsrecht, doorgaans voor twintig jaar, op het gebruik door anderen. Hij is gerechtigd licentiegelden te bedingen van geïnteresseerden. Daarmede zijn - vooral in de industrie - aanzienlijke financiële belangen gemoeid. Het beschikken over een verleend octrooi betekent voor de industrie een bescherming, omdat een geoctrooieerde vinding, waarin tijdovende en kostbare research is geïnvesteerd, niet straffeloos door een ander kan worden nagemaakt. Voor Nederland geschiedt een octrooi-aanvraag bij de Nederlandse Octrooiraad, een rijksdienst van Economische Zaken.

Wil men - en dat is in vele gevallen aan te bevelen - zijn rechten ook in andere landen vastleggen, dan geschiedt dit bij de octrooiraden in de respectievelijke landen. De octrooiraden zijn onafhankelijke rechtverlenende overheidsinstellingen; de octrooi-gemachtigden, die de procedure van het aanvragen van octrooien verzorgen kan men vergelijken met advocaten, omdat zij als gespecialiseerde gemachtigden voor hun klanten optreden. Men kan in principe ook wel zelf rechtstreeks

met een vinding naar de Octrooiraad stappen, maar ieder zijn vak, de octrooi-procedure is voor niet ter zake kundigen te ingewikkeld geworden.

Over het werk van de Octrooi-Informatiedienst

In vele gevallen kan het zin hebben om alvorens een octrooi-aanvraag in te dienen eerst eens uit te (laten) zoeken of deze kans van slagen heeft. Dus of de vinding al niet bestaat en zo ja, in welke landen hierop reeds octrooi is verleend. Voor zo'n onderzoek kan het *bedrijfsleven* zich dan wenden tot de Octrooi-Informatiedienst voorheen NIDER. De klant profiteert dan mee van de bijzondere mogelijkheden, waarover deze dienst beschikt. Zij is namelijk gevestigd in het onlangs geopende gebouwencomplex aan de Patentlaan te Rijswijk, waarin de Nederlandse Octrooiraad en het Institut International des Brevets zetelen. Daarbij kan de octrooi-informatiedienst voor zijn onderzoeken gebruik maken van de voor het publiek niet direkt toegankelijke

op onderwerp gerangschikte verzameling octrooischriften. 1200 vakbladen op diverse technische gebieden en een schat aan octrooiliteratuur staan letterlijk naast de deur van de Octrooi-Informatiedienst voor raadpleging beschikbaar. Na daartoe bekomen opdracht stelt de dienst een octrooi-onderzoek in, zoekt de publikaties op, die van belang kunnen zijn en levert zij copieën van de relevante literatuur uit diverse landen. Dat voor een zg. 'nieuwheidsonderzoek' het bedrijfsleven graag de eraan verbonden kosten over heeft, komt doordat een octrooi-aanvraag in verschillende landen tienduizenden guldens kan kosten, terwijl de kans bestaat dat het octrooi niet verleend zal worden. Met de gegevens van een 'nieuwheidsonderzoek' door de Octrooi-Informatiedienst kan men veel gerichter beslissen inzake de octrooi-aanvraag en aldus aanzienlijke bedragen uitsparen. Een 'patente' voortgang van de werkzaamheden wordt de Octrooi-Informatiedienst voorheen NIDER van harte toegewenst.

Ter attentie van deelnemers aan de collectieve autoverzekering.

Verhuisd:

HET ASSURANTIEKANTOOR W. A. E. DUYMEL, dat met ingang van 26 februari 1973 bereikbaar is op het nieuwe adres LAAN VAN EIK EN DUINEN 232, 'S-GRAVENHAGE.
Telefoonnummers: 25 34 30 en 25 34 31.

De zesde internationale TNO-conferentie,

die op 1 en 2 maart j.l. te Rotterdam werd gehouden, had ditmaal tot onderwerp:
het voorbereiden van technische en commerciële vernieuwing (organizing for Technological Innovation).

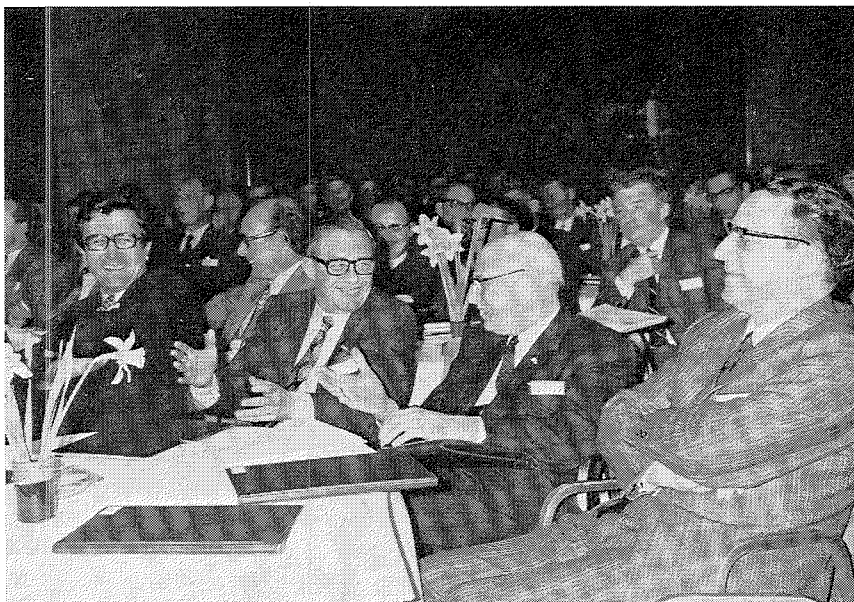
Het is een bekend verschijnsel dat in onze snel veranderende maatschappij de aanpassing aan gewijzigde omstandigheden in vele gevallen ernstige problemen oproept. Voor het bedrijfsleven betekent dit dat het voortdurend bereid en in staat moet zijn over te gaan op nieuwe producten en produktietechnieken. Het is dan ook geen wonder dat de voorwaarden voor het doen slagen van de overschakeling op nieuwe producten en nieuwe produktiemethoden in de laatste tijd veel aandacht hebben gekregen.

Op de internationale conferentie, die TNO in samenwerking met de Vereniging van de Nederlandse Chemische Industrie-VNCI en de Federatie Metaal- en Electro-technische industrie FME op 1 en 2

Op de conferentie kon het allereerste nummer van 'TNO-Project' aan de deelnemers ter hand worden gesteld. Zonder dat gesproken moet worden over een themanummer, gaf de redactie mede met het oog op deze conferentie in de eerste editie veel plaatsruimte aan verschillende aspecten van 'innovatie'. Het woord innovatie werd aanvankelijk gebruikt, als men de vernieuwing van industriële processen wenste te belichten. Thans valt de nadruk meer op de voortgaande vernieuwing in de verschillende sectoren van de samenleving op basis van een systematisch wetenschappelijke aanpak.

Het was plezierig uit de verschillende reacties te kunnen opmaken dat ons nieuwe tijdschrift door de moderne opzet en uitstekende lay-out algemeen werd beoordeeld als een waardig opvolger van 'TNO-Nieuws'.

maart 1973 in het Hilton Hotel te Rotterdam belegde, hebben vooraanstaande deskundigen het vernieuwingsproces dat tot de invoering van nieuwe producten in de praktijk voert, van alle kanten belicht. Veelvuldig onderzoek heeft uitgewezen dat de overgang op nieuwe producten of technieken niet het noodzakelijk gevolg is van een geniale inval, waardoor onafwendbaar een kettingreactie van wetenschappelijke, technische en commerciële processen op gang komt. Evenmin is het een keten van voorvallen die zo sterk is als de zwakste schakel.

Voorwaarde voor geslaagde innovatie in de industrie en ook in de

De tweeduizend dia's van

dienstensector is de aanwezigheid van een netwerk van wisselwerkingen, waarvan de knooppunten kunnen worden versterkt door kundige voorbereiding.

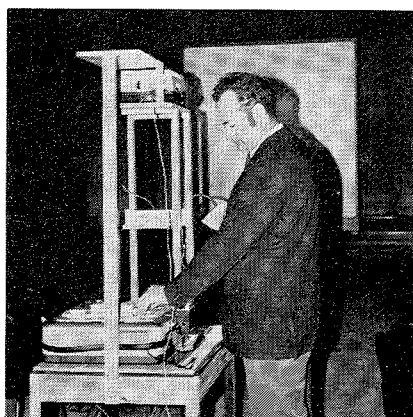
De elementen, waaruit dit net is opgebouwd, kunnen als volgt worden gekenschetst:

het ontstaan van het idee; onderzoek en ontwikkeling - binnen en buiten het bedrijf; system engineering; produkt-ontwikkeling; markt-onderzoek en ontwikkeling; financiering en organisatiestructuur en werksfeer.

Over deze elementen werden tijdens de conferentie inleidingen gehouden door:

- Prof. K. Holt, (Technische Hogeschool Trondheim, Noorwegen);
- Prof. A. Shapero, (University of Texas, Austin, Texas, Verenigde Staten);
- Prof. C. Freeman, (University of Sussex, Brighton, Groot-Brittannië);
- Dr. A. B. Robertson, (University of Sussex, Brighton, Groot-Brittannië);
- Prof. R. Saint Paul, (Centre d'Etudes sur la Recherche et l'Innovation, Parijs) en
- Dr. J. Spruit, (Hambros Bank Ltd., Londen).

Na de inleidingen behandelden vertegenwoordigers van enkele ondernemingen praktijkgevallen en volgde een forumdiscussie. De internationale TNO-conferentie was de zesde in een serie, die sinds 1968 wordt georganiseerd. Voor hen, die over de inleidingen en de discussies wensden te worden ingelicht: evenals dit het geval was met de voorgaande conferenties zal zo spoedig mogelijk een uitvoerig exposé aan deelnemers en overige belangstellenden ter beschikking kunnen worden gesteld.

Iedereen van het Hoofdkantoor kent de heer A. C. Dirkse. Niet alleen door de resultaten van zijn dagelijks werk op de drukke Reproductie-afdeling van de Centrale Organisatie, maar ook nog door een veelvoudige, welhaast perfecte presentatie van zijn hobby: het vervaardigen en vertonen van met woord en muziek geïllustreerde dia-series.

Zo'n paar keer per jaar kan een verheugd bestuur van de personeelsvereniging van het Hoofdkantoor de leden per convocatie doen weten, dat precies in de lunchpauze de heer Dirkse op veler verzoek zijn nieuwste productie zal vertonen. Dat kán in het Hoofdkantoor, omdat de grote vergaderzaal door enkele eenvoudige ingrepen te veranderen is in een exquis bioscoopje.

Dirkse heeft ons in de loop der jaren vergast op reeksen dia's, die ons de schoonheid toonden van bijvoorbeeld de alpenwereld in de winter, de rokoko-pracht van de Zuid-duitse en Oostenrijkse kerken, de grootsheid van de Postojna-grotten en de watervallen van Krka en het meer van Bled (Joegoslavië dus), de Donau, alsmede nog een aantal andere onderwerpen, die ons zo gauw niet meer te binnen schieten.

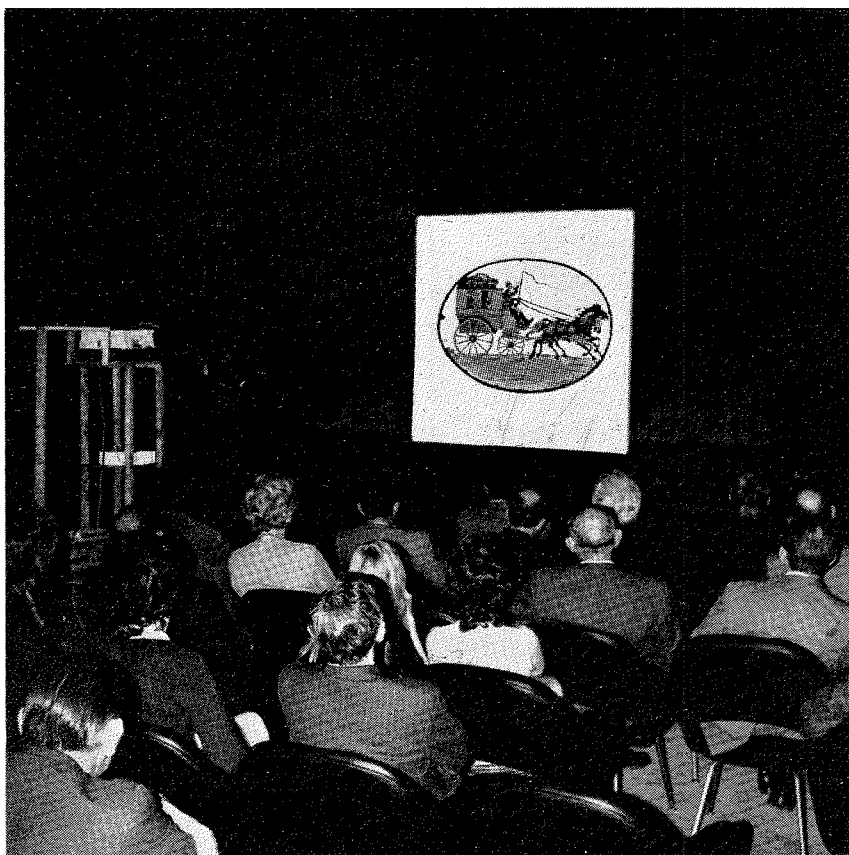
Opvallend daarbij is - en dit is misschien een goede tip voor navolgers van Dirkse - dat ten eerste: door hem slechts dia's vertoond worden, die uitgesproken gaaf van zowel compositie als kleur zijn en die stuk voor stuk een bijdrage aan het gekozen onderwerp zijn. Dirkse neemt géén dia's in zijn series op, die per ongeluk een krasje kregen, of die iets scherper gekund hadden of misschien een iets betere belichting hadden moeten hebben: neen, onverbiddelijk worden dergelijke ('toch best leuke dia's',

Dirkse

zouden wij zeggen) terzijde gelegd. Ten tweede: dezelfde zorg wordt door hem besteed aan de keuze van de achtergrondmuziek en de samenstelling van de gesproken tekst. Wanneer wij een dia van het Wienerwald zien, dan beluisteren wij een stukje van Strauss' onsterfelijke wals 'Geschichten aus dem Wienerwald'. Als wij met hem een kathedraal zijn binnengetroten, dan ruist ons orgelmuziek tegemoet en als hij bij zijn serie de klanken van een spinet nodig acht, dan wordt dat géén gitaarmuziek!

De echtgenote van de heer Dirkse beziet de wel veel tijd eisende hobby van haar man niet alleen met welwillende blikken, doch neemt daar ook actief deel aan. Néén, niet door op elke dia te verschijnen (integendeel, slechts hoogstzelden doet zij méé, bijvoorbeeld als een klein silhouetje bij een oeroude burchtruïne of als koopster op een schilderachtig marktje). Mevrouw Dirkse heeft een prettige spreekstem, die goed registreert op de bandrecorder. Zij houdt zich aan de eenvoudige tekst, die beiden prefereren, omdat een te ingewikkelde explicatie al gauw het tempo van de vertoning vertraagt. Eigenlijk is het niet zo verwonderlijk, dat de vertoningen van de produkties van Dirkse zo'n blijvend succes zijn gebleken. Juist door de hoge maatstaven, die hij stelt en geleid door een uitstekend gevoel voor smaak, cultuur, alsmede een bewonderenswaardige muziekkennis zijn zijn dia-series ver uitgekomen boven het peil, waarop vele amateurs blijven staan.

Dirkse is een bescheiden man. Hij was volkomen verrast, toen hem ter gelegenheid van de laatste vertoning in 1973, op hartelijke wijze 'voor het front van de troepen' dank werd gezegd voor zijn recreatieve

bijdrage. Over troepen gesproken: In zijn jonge jaren werkte Dirkse drie jaren als cineast bij de Welfare-filmdienst van onze Nederlandse militairen in 'de gordel van smaragd', Indonesië en het lijdt geen twijfel, dat hij daar reeds gegrepen werd door de grote mogelijkheden die de combinatie lens - pen - hart en gevoelig filmmateriaal aan de mensheid biedt. 'Hm', zei Dirkse, toen we veiligheids-halve hem dit stukje lieten lezen, 'met een goed toestel kom je een

heel eind hoor. Weet je wat ook nog een grote fout is, die zo gemakkelijk bij het maken van dia-series vermeden kan worden? Kies altijd voor één bepaalde reeks hetzelfde merk filmmateriaal. En ja, daarin heb je wel gelijk, gooi alles eruit wat niet goed is, dat doen beroepsfilmmakers toch ook?! Het grootste plezier heb ik er natuurlijk zelf in, want je hebt geen idee, wat voor tijd erin gaat zitten voor je zover bent, dat het licht uit en de projector ingeschakeld kan worden'.

25-jarig jubileum Ir. A. H. de Haas van Dorsser

Jeugdige Schermsuccessen S.V. TNO

In het jeugd-lente florettoernooi, dat op 3 maart werd georganiseerd door het district 'Rotterdam' in de kantine van het Thomsen's Havenbedrijf, werden door S.V. TNO zeer goede resultaten geboekt.

In de leeftijdsgroep 8-10 jaar (jongens en meisjes) behaalde Helen van der Stap na barrage met Jerry Cost de eerste plaats, Huub Toneman werd goede vierde.

In de groep 10-12 jaar werd een herhaling gegeven van het herfsttoernooi; hier behaalde Caroline Oostendorp wederom na barrage met Sandra Baas (S.V. EMM-Rotterdam) de eerste plaats. De 5e en 6e plaats waren hier respectievelijk voor Jacqueline Ligteringen en Maarten Toneman.

H. B. van Es.

Op 1 oktober 1972 was het 25 jaar geleden dat Ir. A. H. de Haas van Dorsser, directeur-projectleider van de Projectgroep Kernenergie TNO in dienst trad van TNO. Op verzoek van de jubilaris is er op die dag slechts intern aandacht aan zijn zilveren jubileum geschonken. Hij voelde er veel meer voor het jubileum te plaatsen in het kader van een terugblik op wat - eerst binnen het Centraal Technisch Instituut TNO en later in de Projectgroep TNO - aan werk is verricht, om te proberen de Nederlandse zware industrie een positie te bezorgen in de ontwikkeling en bij de bouw van kernenergiecentrales. Daartoe kwam op 27 februari 1973 een groot aantal genodigden bijeen in de grote vergaderzaal van het hoofdkantoor van TNO. Als sprekers waren uitgenodigd Prof. Ir. D. G. H.

Latzko, hoogleraar aan de TH Delft en Ir. W. W. Nijs, directeur van Neratoom N.V., die respectievelijk de technisch-wetenschappelijke merites en het industriële aspect van het Natrium-technologieproject belichtten. Drs. F. Lagerwey, voorzitter van de Nijverheidsorganisatie TNO, sprak een kort welkomstwoord, leidde beide sprekers in en gaf een historisch overzicht van de TNO-activiteiten, betrekking hebbend op het werk ten behoeve van de ontwikkeling en bouw van kernenergiecentrales. Na afloop van de bijeenkomst was er gelegenheid om de heer De Haas van Dorsser met zijn jubileum te complimenteren tijdens een receptie, die in de kantine van het Hoofdkantoor werd gehouden. De jubilaris, die vergezeld was van zijn echtgenote, kreeg enkele fraaie

25-jarig jubileum J. W. Plevier, Octrooiafdeling TNO

geschenken aangeboden. Men had zich nauwkeurig gehouden aan de vooraf overeengekomen afspraak: veel over het werk en maar heel weinig over de jubilaris zelf te zeggen. Uit de korte maar treffende volzinnen, die rechtstreeks tot hem werden gericht, bij het overhandigen van de geschenken, bleek wel overduidelijk hoezeer men het waardeert dat het juist Ir. de Haas van Dorsser is die zich voor dit werk nu alweer 25 jaar lang inzet. Onze welgemeende gelukwensen! *Dit over de jubileumbijeenkomst. In overeenstemming met de wens, om daarbij een historische, wetenschappelijke en industriële terugblik op het werk van de Projectgroep Kernenergie te geven, zal in een der volgende nummers van TNO-Kontakt uitvoerig aandacht worden besteed aan wat de sprekers daarover vertelden.*

29 februari 1972, 16.00 uur. Allengs méér hijgend vijf of zes trappen op in het niet meer zo jonge bolwerk van de Octrooiafdeling TNO (Bankaplein, Den Haag) om tenslotte te arriveren in de knus-kleine kantine, eigenlijk een daartoe met veel fantasie geschikt gemaakte zolderruimte. Dan met een drankje in de ene en een hartig hapje in de andere hand samen met de personeelsleden (ongeveer een dertigtal) het jubileum vieren van de heer J. W. Plevier, hoofd van de afdeling Documentatie.

Er zouden géén toespraken zijn. Op een daartoe geschikt ogenblik (glaasje leeg, mond leeg) zei Drs. E. W. van Popta, Hoofd van de Octrooiafdeling TNO: 'Beste Plevier, je hebt ons verboden om je uitvoerig toe te spreken. We doen dat dan ook niet. Hoe wij allen hier aanwezig over je denken, zal je bekend zijn uit het dagelijks contact. Daarom volsta ik met je het cadeau te overhandigen, waarvan wij toch wel het idee hebben dat het je bevallen zal, want de keuze ervan werd in goede banen geleid middels een zekere familierelatie. Wij wensen jou en ons nog vele jaren in ons midden toe'. Daarop kreeg de jubilaris een handig zaag-machientje uit te pakken, waarover hij en enkele van zijn collega's zo enthousiast waren, dat ternauwernood kon worden voorkomen, dat het - om 't eens te proberen - zijn druk bewegende stalen tanden zette in de omringende opstallen. De dankwoorden van de heer Plevier waren: 'Jullie weten, dat ik gevraagd heb, om niet uitvoerig te worden toegesproken en daaraan hebben jullie je gehouden. Ik kan en mag daarom zelf ook kort zijn: hartelijk dank voor het feit, dat jullie op deze wijze mijn jubileum willen meevieren

en hartelijk dank voor het fraaie geschenk'.

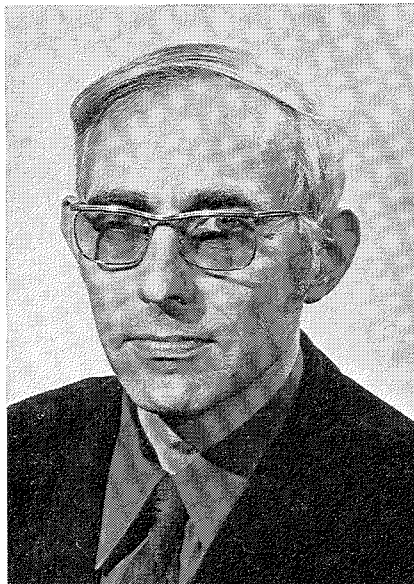
Het bleef een allerplezierigste bijeenkomst, waarbij iedereen met iedereen praatte. Er zijn foto's gemaakt, maar toen was er al zoveel beweeg en rook in de kleine ruimte, dat wij het alleraardigste gezin Plevier moesten beloven slechts dan tot illustratie van dit relaas over te gaan, als de opnamen er naar waren.

Mevrouw, mijnheer en dochter Plevier, van harte onze gelukwensen.

Twée zilveren jubilea bij de Technisch Physische Dienst TNO-TH

P. G. v. d. Beek

W. G. Jansen

Op 15 maart j.l. werd in de kantine van het laboratorium gezamenlijk gevierd het 25-jarig jubileum van de heren P. G. van de Beek (reproductie-afdeling) en W. G. Jansen (afdeling Mechanische Constructie).

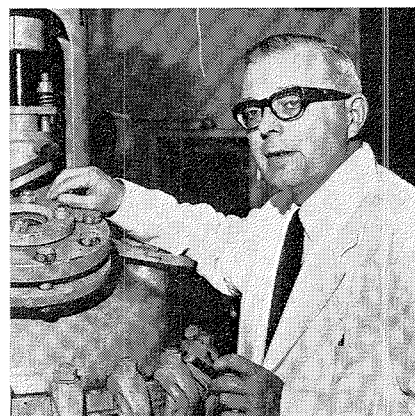
Beide jubilarissen werden toegesproken door hun directeur, Ir. H. de Zeeuw, die van de heer Jansen vertelde, dat men zijn vakbekwaamheid als instrumentmaker gedurende de 25 jaren, die hij vandaag op de kop af precies volmaakte, op hoge prijs stelde. Onder grote hilariteit deelde hij voorts mede, dat de heer Jansen de begrippen spreken, meespreken en tegenspreken allengs met harmonieuze vaardigheid heeft leren hanteren, iets wat de goede voortgang op zijn afdeling beslist niet heeft belemmerd, integendeel, als de jubilaris zijn mond opendeede, was dat steeds, omdat hij door een grote liefde voor zijn werk en door de wil, om dat zo goed mogelijk te doen, zich tot spreken, meespreken en

soms tegenspreken genoopt achtte. De heer Van de Beek, zo zei Ir. De Zeeuw zich richtend tot de tweede jubilaris, bracht niet zijn gehele kwart eeuw door bij de TPD. Toen hij vier jaren geleden bij ons in dienst trad, had hij reeds 21 jaren achter de rug bij het naar Apeldoorn verhuizend CTI. Spreker loofde de inzet, waarmee de heer Van de Beek zijn dienstverlenend werk op de Reproductie-afdeling verricht. De TPD-er is lang niet altijd gemakkelijk als het gaat om reproductiewerk en gelijke hulp en bediening is natuurlijk in de meeste gevallen ook niet altijd mogelijk. Van de Beek is er met inachtneming van alle mogelijkheden op zijn terrein in geslaagd een feilloos functionerende afdeling Reproductie op te bouwen. Hij achtte dit van bijzonder grote waarde voor het werk van de TPD en complimenteerde de jubilaris graag voor de wijze, waarop dit door hem is verwezenlijkt. Speciaal uit Apeldoorn was een kleine delegatie CTI-ers gekomen om jubilaris

Van de Beek de hartelijke gelukwensen (plus een 'stoffelijk blijk van waardering') aan te bieden.

Beide jubilarissen kregen fraaie geschenken ter herinnering en als dank.

Op de na hun volgende receptie werden nog vele goede, soms grappige anekdotes uit de voorbije 25 jaar naar voren gebracht.

Op 1 april jl. herdacht de heer H. J. Ruiter, leider van het technisch-chemisch laboratorium van het OCI, het feit dat hij 25 jaar geleden in dienst trad bij het instituut. Op uitdrukkelijk verlangen van de jubilaris werd dit jubileum alleen in kleine kring gevierd. In een feestelijk en gezellig samenzijn met de directie, de naaste medewerkers en de bestuursleden van de personeelsvereniging, werden de jubilaris en zijn echtgenote toegesproken door de directeur en de voorzitter van de personeelsvereniging. De waardering voor zijn persoon en zijn collegialiteit werd tot uitdrukking gebracht in een geschenk van het gezamenlijk personeel: een fraaie ets van oud-Utrecht.

Joke Vrielink als Helga, door haar echtgenoot Tonny gegriefd, omdat hij hun 20 jarig huwelijksjubileum vergeet.

Bob Belderok als 'zoon Erik' vindt dat de maatschappij hervormd moet worden. 'Geen bazen en knechten meer, leve de vrije liefde'

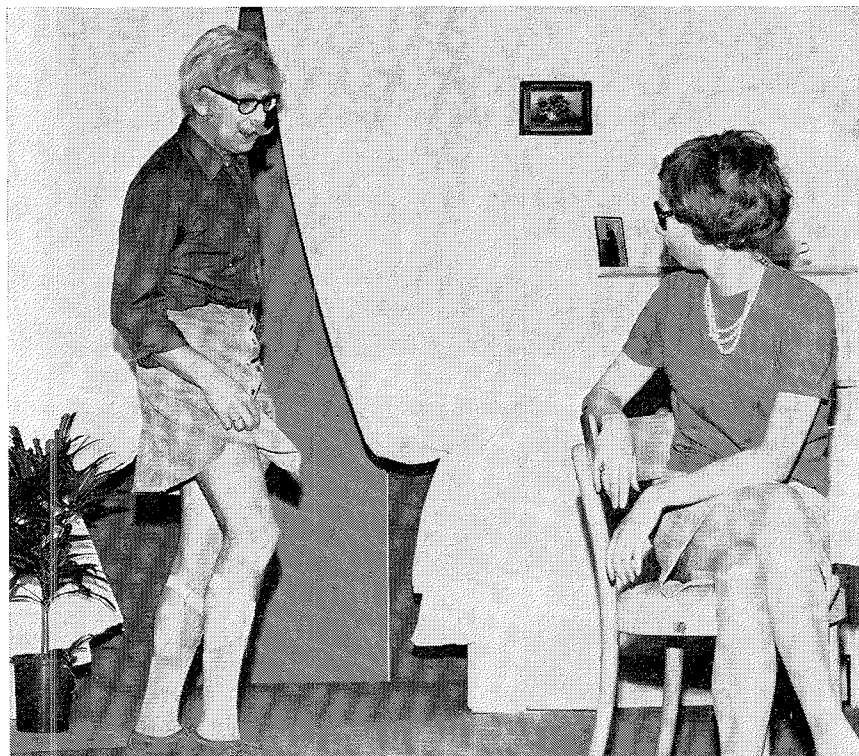
TOFFE TONNY

Vier vrolijke foto's van het kluchtige toneelstuk 'Toffe Tonny', dat door een dozijn leden van de personeelsvereniging 'Samen Verder' van het IGMB te Wageningen op 23 februari j.l. aan hun collega's tijdens een druk bezochte feestavond werd aangeboden. De inhoudelijke boodschap van Toffe Tonny was er

een vol opstandigheid, geprotesteerd en geroep om gelijke rechten voor mannen en vrouwen. Maar - de foto's en de daaronder voorkomende bijschriften wijzen het uit - ze hielden het leuk daar in Wageningen en ieder zette zich dan ook na de goede afloop van deze vrolijke happening aan de traditionele door zacht

kaarslicht beschenen tafels vol wijn en kaas. Er is veel gelachen, gedanst, gegeten enzovoorts en warempel even traditioneel als de kaars, rosé en kaas op feestavonden van het IGMB lag daar bij het huiswaarts gaan al weer geheel Wageningen en omstreken onder een dikke blanke sneeuwdeken . . .

Henny van Brakel, opa, in actie. Gelijkgerechtigdheid voor mannen en vrouwen, dus mogen mannen ook in vrouwenkleden. 'Hoe vindt je mijn benen?'

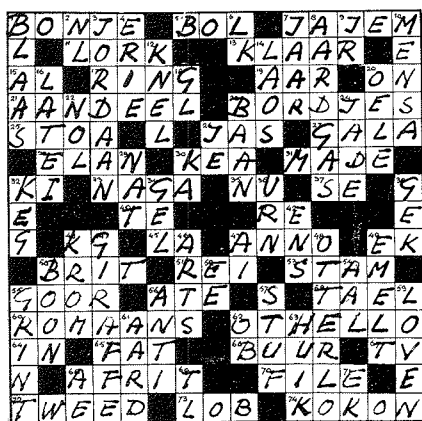
Job Schik als 'Rob Pinselaar' loopt gelijkgerechtigd natuurlijk eveneens in vrouwenkleden.

Oplossingen nr. 194 (februari)

Goed ingevuld moest het kruiswoordraadsel als volgt zijn:

De cijferpuzzel was:

8 4 w 9 1 1 w t 1 6 2
7 e w d 3 t 1 5 t 6 2

1 2 2 e 8 4 w 0 1 e w 4

Hierbij zijn t - e - w - d resp. de symbolen voor 10 - 11 - 12 en 13 uit onze getallendenkwereld.

De heer Verbiest was de enige, die op het idee kwam dat 8 - 8 - 8 ook een rekenkundige reeks was, die aan de voorwaarde voldeed. Hij produceerde dus nog de volgende oplossing

6 4 e 8 1 1 e t 1 2 t
7 9 e w 3 t 1 5 8 8 8

1 0 0 9 6 4 e d 1 9 e 4

Deze slimme gedachte leverde hem nog eens 30 punten op!

De laddertop bereiken:

Mevr. J. Berg-de Koster 1080

Hr. J. A. Somers 1070

Beiden voor de 3e maal.

De ladderaanvoerders zijn nu:

1. Hr. A. G. W. van Brummelen 1065

2. Hr. J. Verbiest 965

3. Hr. J. van der Graaf 955

4. Hr. P. Selier 955

5. Hr. J. Houwink 935

Puzzel nr. 196

Het volgende kryptogram zal u weinig moeite kosten:

De omschrijvingen zijn:

Horizontaal

1. Dat kregeng Ada, is een gierigaard
4. In Rome ontmoette ik een Balkanbewoner
7. In 't begin is 't nieuw, maar verder is de pil verkwisting
9. Die brom(snor) is ziekelijk
11. Uitgang voor inkomen
12. 'Gaaf die nandoe er dan niet uit' zei de patriarch
13. Indonesische serie
14. Voor haar van de haan
15. Vooruit!
16. Luim die voorbij gaat
17. Langs een vreemde weg

19. Het ware verstandig als er een schuin stuk in gezet werd volgens de filosoof

21. Piet is een boom van een vent, maar hij kan niet tegen thee

23. Weerzin om te zwaaien

24. Paarden die boven aan de lijst staan

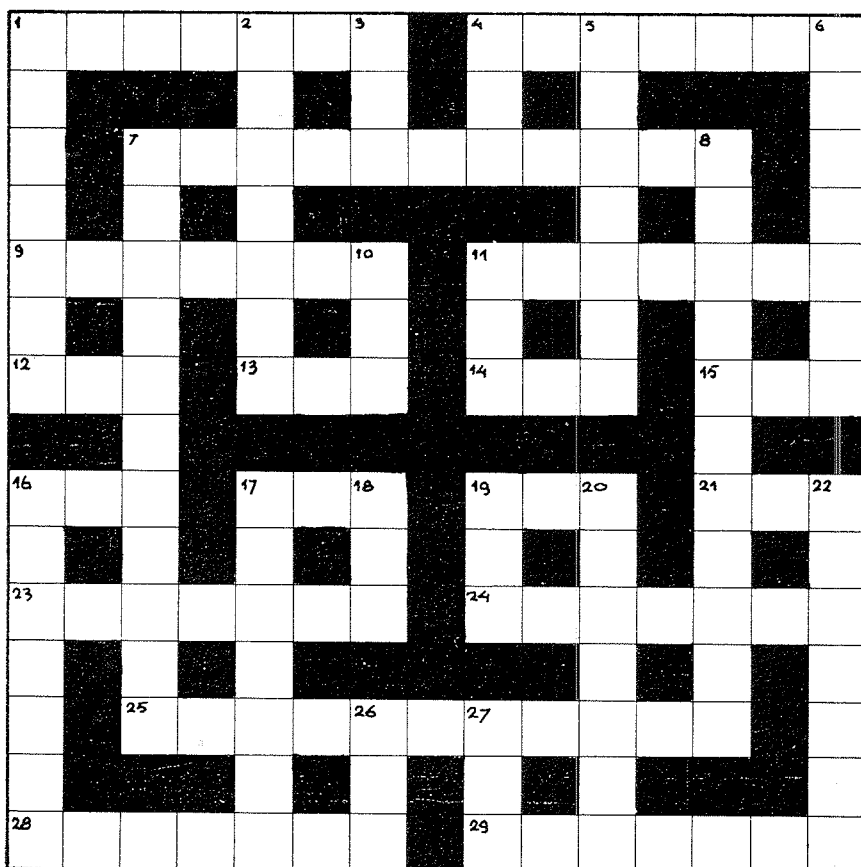
25. U bent wel de naar kracht uitziende persoon

28. Cretonne waar de theevlek uit is, heeft ook een minimum aan een bepaalde kleur gekregen

29. Het oor zit aan de achterkant.

Verticaal

1. Betalende leenman
2. Groene ler van Franse oorsprong, zocht ontspanning

3. Lichte ijsafzetting die niet meer groen is
4. Zwier
5. Achteraf voelde hij altijd boosheid opkomen als hij zo'n gedichtje hoorde
6. Beethoven had geen den
7. Verdi ging de aanval op hem gericht afslaan
8. Oosters hoogwaardigheidsbekleider met een grote helm op
10. Er worden dubbelklanken verlangd
11. Schelp die stinkt
16. Ze vond de W.A.-verzekering bar hoog en daartegen opponeerde ze
17. Hoepel op, voor het grootste deel drijven we
18. 't Leven is niet best voor een voorzetsel
19. We doen 't zolang hij het voorschrijft
20. Een aap met een snor heeft muzikale eigenschappen
22. Vincent past een nieuw volgens de herder
26. Vlees, maar niet vers, b.v. in Leerdam
27. 't Zit in de koelkast, dat weet iedereen.

De cijferpuzzel is bijna dezelfde als die van april 1971; toen was PAARD de som en nu:

APPEL
TROJE
PAARD

STRYD

TROJE is deelbaar door 3; $J = Y$. Voor zover wij ons herinneren waren er toen puzzelaars, die de appel niet wisten te plaatsen. Maar dit was toch heel oorspronkelijk de aanleiding tot de Trojaanse oorlog. Paris de zoon van Priamos, koning van Troje, moest de gouden appel, die de godin der tweedracht Eris voor de voeten van de drie godinnen Hera, Pallas Athene en Aphrodite

gooide, geven aan de schoonste van deze drie godinnen.

Elk van deze drie beloofde Paris bepaalde aantrekkelijke dingen als hij de appel aan háár zou geven. Hij gaf de appel tenslotte aan Aphrodite, die hem de schoonste vrouw der wereld beloofd had.

En dit was toevallig Helene, de vrouw van Menelaos koning van Sparta; deze werd op zeker moment door Paris geschaakt.

Menelaos nam dit niet en ging met de nodige medekoningen van

naburige landen ten strijde tegen Troje.

Zodoende!

De honorering van deze niet zo moeilijke opgaven is 25 punten voor elk.

Inzenden graag vóór 20 mei 1973 aan het bekende adres in de van Heemstrastraat te Delft.

Het nummer is 19!

Heel prettige vakantie voor wie het al betreft.

In juli is het de tijd voor

HORASS

25-jarig jubileum A. Ouwerkerk, MBL

Voor het eerst in het bestaan van het Medisch Biologisch Laboratorium TNO is het zilveren jubileum van een van de medewerkers gevierd.

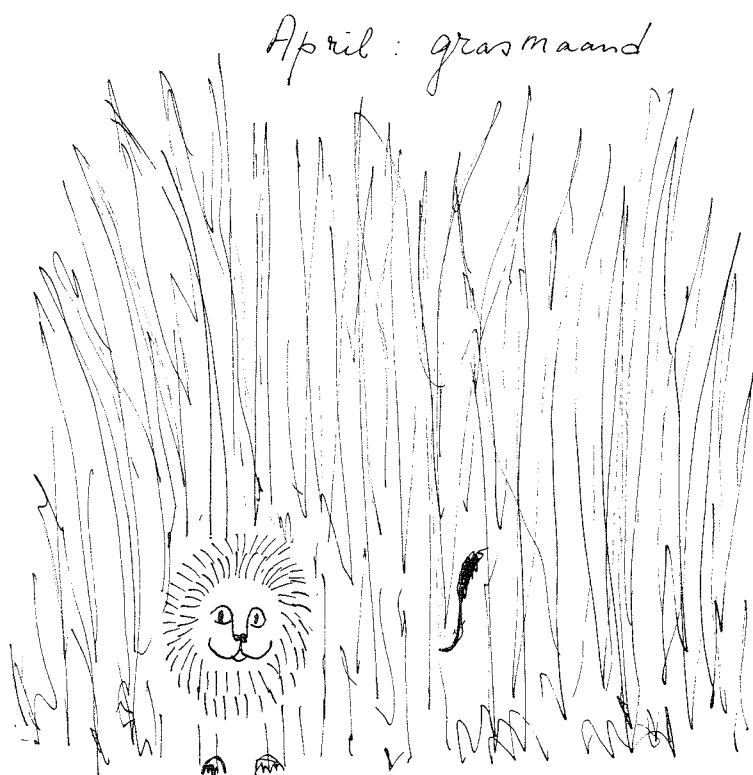
De heer Ouwerkerk trad op 12 januari 1948 in dienst van het toenmalige Medisch Biologisch Instituut, gevestigd te Leiden. Sinds 1953 is de heer Ouwerkerk de enige chauffeur van het Medisch Biologisch Laboratorium.

Op vrijdagmiddag 12 januari werd in de kantine van het Prins Maurits Gebouw op geanimeerde wijze dit 25 jarig jubileum gevierd.

Prof. dr. E. M. Cohen, directeur van het laboratorium, schetste de jubilaris als een plichtsgetrouw medewerker waar iedereen een beroep op kan doen.

Namens het personeel werd hem een prachtige klok aangeboden; de heer G. Drewel gaf op geestige wijze, in dichtvorm, een levensloop van 'Bram' als chauffeur. De receptie werd opgeluisterd door de klanken van een draaiorgel. Talloze MBL-ers, vrienden en bekenden namen de gelegenheid waar om hem van harte geluk te wensen.

SOLOPOT

Met het oog op de Paasdagen wilde ik deze keer een wat feestelijk menu voor 4 personen geven en wel: pindasoep
gevulde kip
yoghurt pudding.

Pindasoep

1 ui of 1 preitje, 1 l water, 2 bouillon-tabletten, $\pm$ 2 lepels pindakaas.
Snipper de ui of de prei en bak ze in wat boter tot ze zacht maar niet bruin zijn. Voeg het water met de bouillon-tabletten toe en laat zachtjes koken. Roer er dan de pindakaas door tot u een zacht gebonden soep heeft. Maak op smaak af met peper

en zout en als u van scherp houdt wat sambal. Strooi er voor het opdienen wat gehakte peterselie en fruitjes uit een zakje overheen. (Dit recept heb ik van een vriendin gekregen die ik onlangs na jaren weer ontmoette.)

Gevulde kip

1 uitgebeende kip, 200 g gehakt halfom, 1 beschuit, 1 ei, een beetje melk, 1 klein fijngesnipperd uitje, 1 theelepel gedroogde basilicum-blaadjes, peper, zout, nootmuscaat, tabasco, 1 grote ui, 50 g mager rookspek, 2 eetlepels tomatenpuree,

100 cc goedkope niet zoete rode wijn.

Vraag aan uw poelier of hij een niet te kleine kip voor u uit wil benen zodanig dat het vlees en het vel heel blijven. Maak nu van het gehakt en alle ingrediënten tot de grote ui de vulling voor de kip. Wrijf de binnenkant van de kip in met peper en zout en stop de vulling er in. Prik de uiteinden dicht met cocktailprikkers of naai ze met grof garen dicht. Bak de kip in de braadpan aan alle kanten mooi bruin. Haal de kip even uit de pan, schenk het braadvet af. Doe opnieuw boter in de pan en voeg de spekjes toe. Fruit de grofgesnipperde ui mee tot zij geel begint te kleuren. Roer de tomatenpuree los met de wijn en voeg die bij de rest. Doe de kip terug in de pan en laat hem nu nog ongeveer 30 minuten op een zacht pitje stoven. De saus kunt u eventueel binden met een beetje maizena. Geef hierbij aardappelpuree met bloemkool en een groene salade.

Yoghurtpudding

$\frac{1}{2}$ l yoghurt, 1 bekertje zure room, 1 blikje mandarijntjes, 1 flinke banaan, 2 pakjes gelatinepoeder, suiker naar smaak, slagroom.
Roer de yoghurt en de zure room door elkaar. Laat de mandarijntjes goed uitlekken en houd er een paar achter voor de versiering. Roer de rest door de yoghurt, evenals de in plakjes gesneden banaan. Verwarm het sap van de mandarijntjes en los hierin de gelatine op, roer ook dit door de yoghurt. Voeg suiker naar smaak toe. Giet het mengsel in een met koud water omgespoelde puddingvorm. Versier voor het opdienen de pudding met toefjes slagroom en de achtergehouden mandarijntjes. Roer wat Apricot Brandy of Curaçao door de slagroom.
In het aardbeienseizoen kunt u deze pudding maken met verse aardbeien in plaats van mandarijnen en banaan.

TNO-Kontakt,

Personeelsorgaan van de Nederlandse Centrale Organisatie voor Toegepast-Natuurwetenschappelijk Onderzoek TNO;

Redakteur: J. Borst;

Redakteuren Puzzelrubriek: J. v. d. Horst en Th. H. Asselman;

Redactie-adres: Juliana van Stolberglaan 148, Postbus 297, telefoon 814481 te Den Haag;

Kopij voor het volgend nummer dient uiterlijk 18 mei in het bezit van de redactie te zijn.

Druk: Semper Avanti te Den Haag.